

## ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

**Дмитрієва А.О.**

*студентка,*

*Запорізький національний університет*

### **ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНОГО ШКІЛЬНОГО НАСИЛЛЯ НА ОСОБЛИВОСТІ САМОСТАВЛЕННЯ В ЮНАЦЬКОМУ ВІЦІ**

Актуальність проблеми психологічного шкільного насилля пояснюється активними змінами в оточуючому середовищі, які пов'язані з нестабільними умовами в соціальній, політичній та економічній сферах життєдіяльності. Діти юнацького віку знаходяться на межі формування «нового світу», нових правил, нових цінностей тощо. Всі ці аспекти впливають на відчуття невпевненості в майбутньому та на підвищення агресивності по відношенню до оточуючих, що супроводжується психологічним шкільним насиллям. Негативні чинники в соціумі, в яких наразі формується особистість дітей юнацького віку, впливають на особливості самоставлення: саморозуміння, впевненість в собі, самоприйняття, аутосимпатія тощо.

Вивченням феномену самоставлення та його особливостей займалися такі вітчизняні та зарубіжні психологи: Е. Фромм, Н. Сарджвеладзе, Л. Максимова, К. Брон, Д. Левінсон, І. Чеснокова, а дослідженням проблеми психологічного насилля присвячували свої праці: А. Гусейнов, Б. Ананьєв, Н. Аксанова, Н. Максимова, Т. Нестеренко, Ю. Лисюк та інші.

Н. Максимова та Т. Нестеренко визначають поняття «насилля» як негативне явище, яке призводить до порушення прав та приниження гідності людини [2].

В свою чергу А. Гусейнов має своє трактування поняття «насилля». Він робить акцент на шкоді, яка направлена на особистість, та яка є посяганням на свободу людської волі [1].

Різновидом насилля є – психологічне насилля. Під психологічним насиллям розуміється будь-яка дія, яка може викликати емоційно-психологічну напругу та мати дезорганізуючий вплив на розвиток особистості в юнацькому віці.

Психологічне насилля в юнацькому віці може проявлятися у вигляді будь-яких проявів: примусів до дій проти волі особистості, ігнорування та ізолювання від контактів з оточуючими, образ особистісної гідності.

Вивченням феномену самоставлення займався В. Столін. Під «самоставленням» він трактував безпосередньо-феноменологічне вираження особистісного сенсу «Я» для самої людини [4].

С. Пантілеев досліджуючи структуру самоставлення описує його два компонента, а саме:

1. Ціннісний компонент – самоповага, почуття компетентності та самоефективності.

2. Емоційно-ціннісний компонент – аутосимпатія, почуття власної гідності, самоцінність та самоприйняття [3].

Аналізуючи описані прояви психологічного насилля та компоненти в структурі самоставлення можна зробити висновок щодо їх взаємодії. У жертви психологічного насилля може сформуватися негативна установка на себе, а саме: ухилення від контактів, самозвинувачення, прояви аутоагресії. Всі ці моменти в майбутньому ускладнюють систему взаємовідносин особистості в соціумі: з однолітками, близькими, педагогами тощо.

Таким чином, психологічне насилля має прямий взаємозв'язок з особливостями самоставлення в юнацькому віці. Діти-жертви психологічного насилля можуть мати такі особистісні характеристики: самоізоляція від оточуючих, тривожність, замкнутість тощо. Активність такої особистості спрямована на відчуження від оточуючих, що, як наслідок, впливає на особливості самоставлення, а саме: низький рівень аутосимпатії, аутоагресія, самозвинувачення, очікування підтвердження особистісної важливості та поваги з боку оточуючих.

### Список використаних джерел:

1. Гусейнов А.А. Поняття насилія и ненасилія. *Вопросы философии*. 1994. № 6. С. 35–41.
2. Максимова Н.С. Психологічна корекція особистості дітей, які зазнали насильства в сім'ї: навчально-методичний посібник. Київ : Міленіум, 2011. 251 с.
3. Пантілеев С.Р. Самоотношение как эмоционально-оценочная система. Москва : МГУ, 1991. 110 с.
4. Столин В.В. Самосознание личности. Москва : МГУ, 1983. 284 с.